

Dienst Terugkeer en Vertrek
Ministerie van Justitie en Veiligheid

Stand van de uitvoering

Mei 2023

Dienst Terugkeer en Vertrek
Voor rechtmatige en respectvolle terugkeer

Inhoud

Voorwoord	3
Het terugkeerproces in beeld	4
Resultaten in vogelvlucht	5
Uitdagingen en knelpunten	9
1. Toenemende juridische complexiteit	10
2. (Te) lang verblijf in Nederland	11
3. Druk op de migratieketen	13
4. Naleving terugkeerafspraken in Europa	14
5. Wederkerigheid in relaties met herkomstlanden	15
Meer weten over ons werk?	17
Colofon	17

Voorwoord

De DT&V werkt aan de rechtmatige en respectvolle terugkeer van mensen die geen recht hebben op verblijf in Nederland. Ons werk is onmisbaar voor het vertrouwen in het Nederlandse migratiebeleid. Dit gaat gepaard met een grote verantwoordelijkheid. Tegelijkertijd is het werkveld omgeven met emotie.

Mensen zijn hier gekomen met andere verwachtingen. Onze medewerkers gaan hier zorgvuldig mee om en geven met aandacht voor het individu uitvoering aan democratisch vastgestelde regels en wetten. Ons streven is dat personen met een vertrekplicht Nederland zoveel mogelijk zelfstandig verlaten. Daarbij bieden we hulp, bijvoorbeeld bij het verkrijgen van reisdocumenten en door perspectief te bieden op herintegratie in het land van herkomst. Een deel verlaat ons land niet uit eigen beweging. In die gevallen zetten wij in op gedwongen vertrek.

In deze 'Stand van de uitvoering' nemen we u beknopt mee in onze resultaten en maken we u deelgenoot van een aantal uitdagingen en knelpunten die de DT&V ervaart. De belangrijkste boodschap is dat het steeds lastiger is om op een effectieve manier uitvoering te geven aan het terugkeerbeleid door verschillende moeilijk beïnvloedbare omstandigheden. Onder andere de toenemende juridische complexiteit van ons werk en de opeenvolgende crisissen in de migratieketen spelen daarin een belangrijke rol.

We geven ook aan wat er nodig is om de effectieve inzet op de terugkeer van personen die niet in Nederland mogen blijven te vergroten. Zo zijn we gebaat

bij vernieuwde (vooral) Europese wet- en regelgeving waarin er meer aandacht komt voor de uitvoerbaarheid van terugkeer, omarmen we wederkerige migratiepartnerschappen en zal een nog meer integrale aansturing van de migratieketen het terugkeerproces effectiever maken.

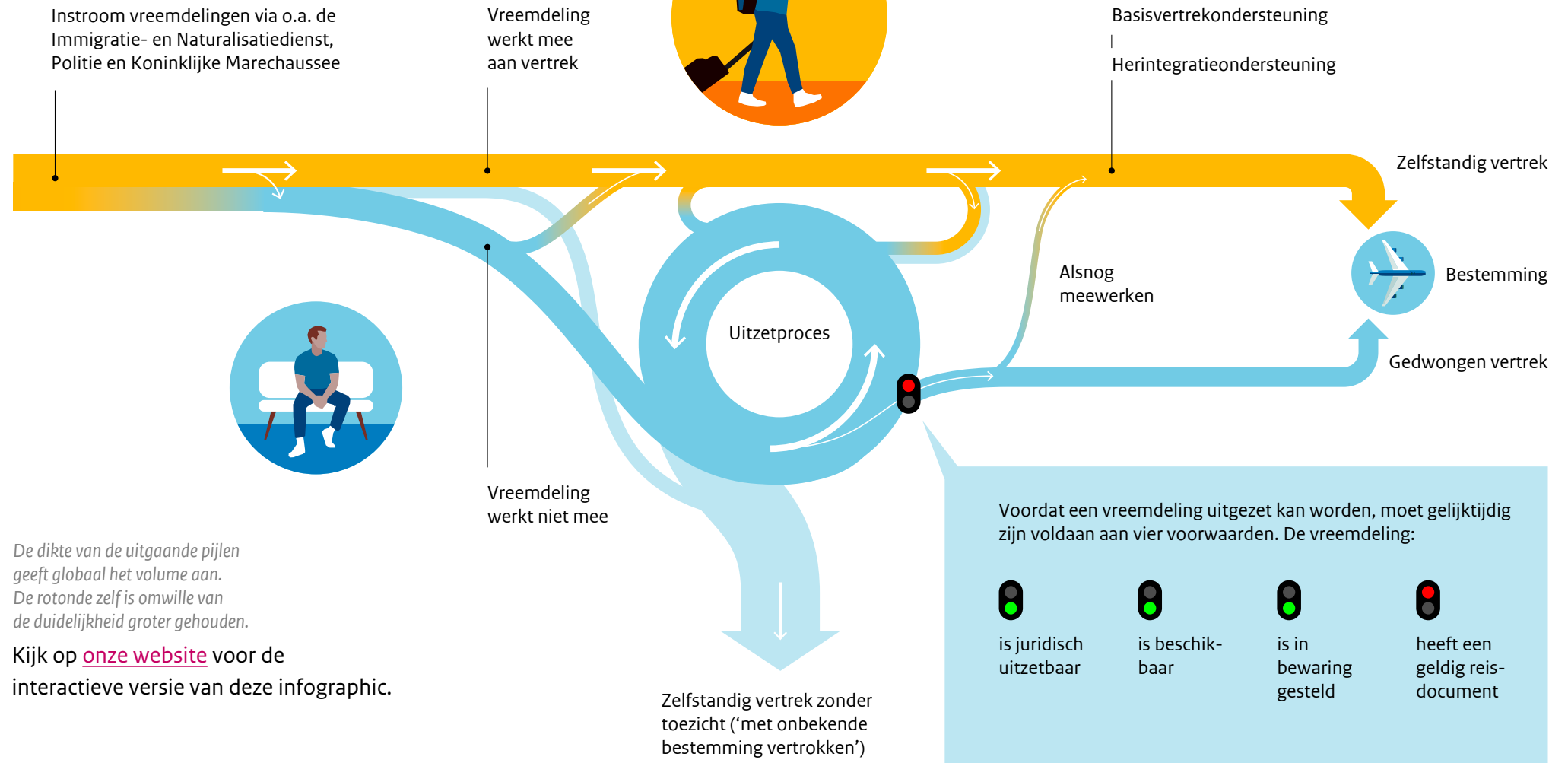
Als organisatie blijven we werken aan het verbeteren van onze processen en zoeken we actief de samenwerking op met partnerorganisaties in de migratieketen. We spelen daarbij zo flexibel mogelijk in op maatschappelijke ontwikkelingen. Zo bieden we hulp aan vluchtelingen uit Oekraïne die willen terugkeren en springen onze medewerkers waar mogelijk bij partners in de keten bij om de doorstroom te bevorderen. Als DT&V staan we open voor suggesties om ons werk nog beter te doen en zijn we aanspreekbaar op ons handelen. We mogen er trots op zijn dat we als een van de weinige Europese landen al meer dan vijftien jaar een professionele terugkeerorganisatie hebben, met aandacht voor de mens.

Simone Steendijk
Algemeen directeur DT&V

Het terugkeerproces in beeld

Het streven is dat vreemdelingen die niet in Nederland mogen blijven, het land aantoonbaar verlaten: bij voorkeur zelfstandig (vrijwillig).

Resultaten in vogelvlucht

Onze 650 betrokken medewerkers zetten zich dagelijks in om vreemdelingen die niet in Nederland mogen blijven op een respectvolle wijze te ondersteunen bij hun terugkeer. Al meer dan 15 jaar dragen we als professionele terugkeerorganisatie bij aan de uitvoering van het Nederlandse migratiebeleid.

Terugkeer in cijfers

Op grond van artikel 61 van de Vreemdelingenwet heeft de vreemdeling zonder recht op verblijf **de plicht** Nederland uit eigen beweging te verlaten. We zetten in op ondersteuning bij zelfstandige terugkeer, gedwongen terugkeer komt in beeld als het moet. De DT&V bestond in 2022 15 jaar en in die jaren zijn er met ondersteuning van DT&V ruim 87.000 personen aantoonbaar uit Nederland vertrokken.

Terugkeercijfers 2007-2022

- Ruim 525.000 vertrekgesprekken gevoerd
- Er zijn bijna 253.000 vertrekprocedures uitgevoerd in de volgende categorieën:
 - Bijna 101.000 zelfstandig zonder toezicht
 - ruim 41.000 zelfstandig
 - bijna 46.000 gedwongen
- Er zijn ruim 80.000 vluchten geboekt
- En bijna 64.000 vervangende reisdocumenten aangevraagd

Bekijk de video van Cecile die vertelt over de vertrekgesprekken: *“Ik ga in gesprek met de vreemdeling en luister goed naar wat er speelt bij hem of haar. Voor mij is het van belang dat de vreemdeling weet wat er gaat gebeuren en goed terecht komt.”*

Meer aantoonbaar vertrek in 2022

Er stroomden in 2022 12.620 personen in in de caseload van de DT&V. Dat was 9% minder dan het jaar ervoor. In totaal verlieten 4.300 personen uit de caseload van de DT&V Nederland aantoonbaar, dat zijn er ruim 500 meer dan in 2021. Tegelijk onttrokken zich in 2023 4.310 vreemdelingen met onbekende bestemming aan hun terugkeerplicht (het zgn. ‘zelfstandig vertrek zonder toezicht’). Deze groep was 23% kleiner dan een jaar eerder. Het vergroten van aantoonbaar vertrek en minimaliseren van zelfstandig vertrek zonder toezicht blijft onze aandacht houden.

De coronapandemie heeft ook in 2022 effect gehad op het werk van de DT&V. Reisbeperkingen waren vooral in de eerste helft van 2022 van invloed op de vertrekmogelijkheden en voor verschillende bestemmingen buiten de EU gelden nog steeds reisbeperkingen.

Uitstroom zonder vertrek

Een deel van de personen stroomt uit de caseload van de DT&V omdat het terugkeerproces stopt zonder dat van terugkeer sprake is.

In 2022 ging het om 4.800 vreemdelingen:

- Van deze personen stroomden er 2.640 opnieuw de asielprocedure in, omdat bijvoorbeeld de overdrachtsdatum naar een ander Europees land was verlopen of op aanwijzing van rechters dat de IND opnieuw moet beslissen op de aanvraag.
- 1.140 personen kregen alsnog een verblijfsvergunning.
- Tot slot stroomden 1.020 personen uit op andere wijze, bijvoorbeeld vanwege invrijheidsstelling op last van de rechter (bij een vreemdeling in de gevangenis).

De professionele terugkeerorganisatie in Europa

Tot op de dag van vandaag zijn we een van de weinige gespecialiseerde terugkeerorganisaties in Europa. Het maakt ons trots dat andere landen geregeld bij ons op bezoek komen om te leren van onze opgebouwde praktijk. Ook zijn onze medewerkers werkzaam in andere landen om hun kennis en ervaring over migratie en terugkeer te delen.

Bijzonder vertrek

Bij de DT&V bieden we extra ondersteuning als het nodig is, zoals begeleiding bij het verkrijgen van noodzakelijke medische hulp in land van herkomst. In veel van deze situaties reist een medewerker van DT&V mee om de betrokkene in het land van bestemming goed over te dragen. Ook hebben onze medewerkers contacten met het herkomstland om bijvoorbeeld opvang te regelen voor alleenstaande minderjarigen en om hen in contact te brengen met familieleden.

Bekijk de video van Sudesh die vertelt over de ondersteuning bij terugkeer als iemand medische hulp in land van herkomst nodig heeft:

Actieve inzet op internationale samenwerking

DT&V zet al jaren actief in op samenwerkingsrelaties en partnerschap met landen van vertrek, doorreis en bestemming. In 2022 organiseerden de DT&V een internationaal symposium 'Migration on the Move' waarbij veel ambassadeurs en nationale en internationale partners uit de migratieketen aanwezig waren.

Samenwerking met herkomstlanden

Om te kunnen terugkeren, dienen personen over een geldig reisdocument te beschikken. Mensen die niet meer beschikken over de juiste documenten kunnen (vervangende) reisdocumenten aanvragen bij hun diplomatieke vertegenwoordiging. Voor iemand die Nederland niet zelfstandig wil verlaten, kan de DT&V het (vermoedelijke) herkomstland vragen de nationaliteit en identiteit vast te stellen en een (vervangend) reisdocument ofwel een laissez-passer te verstrekken. Bij landen waarmee een Terug en Overname (T&O) overeenkomst is gesloten, wordt een terug- en overnameverzoek ingediend.

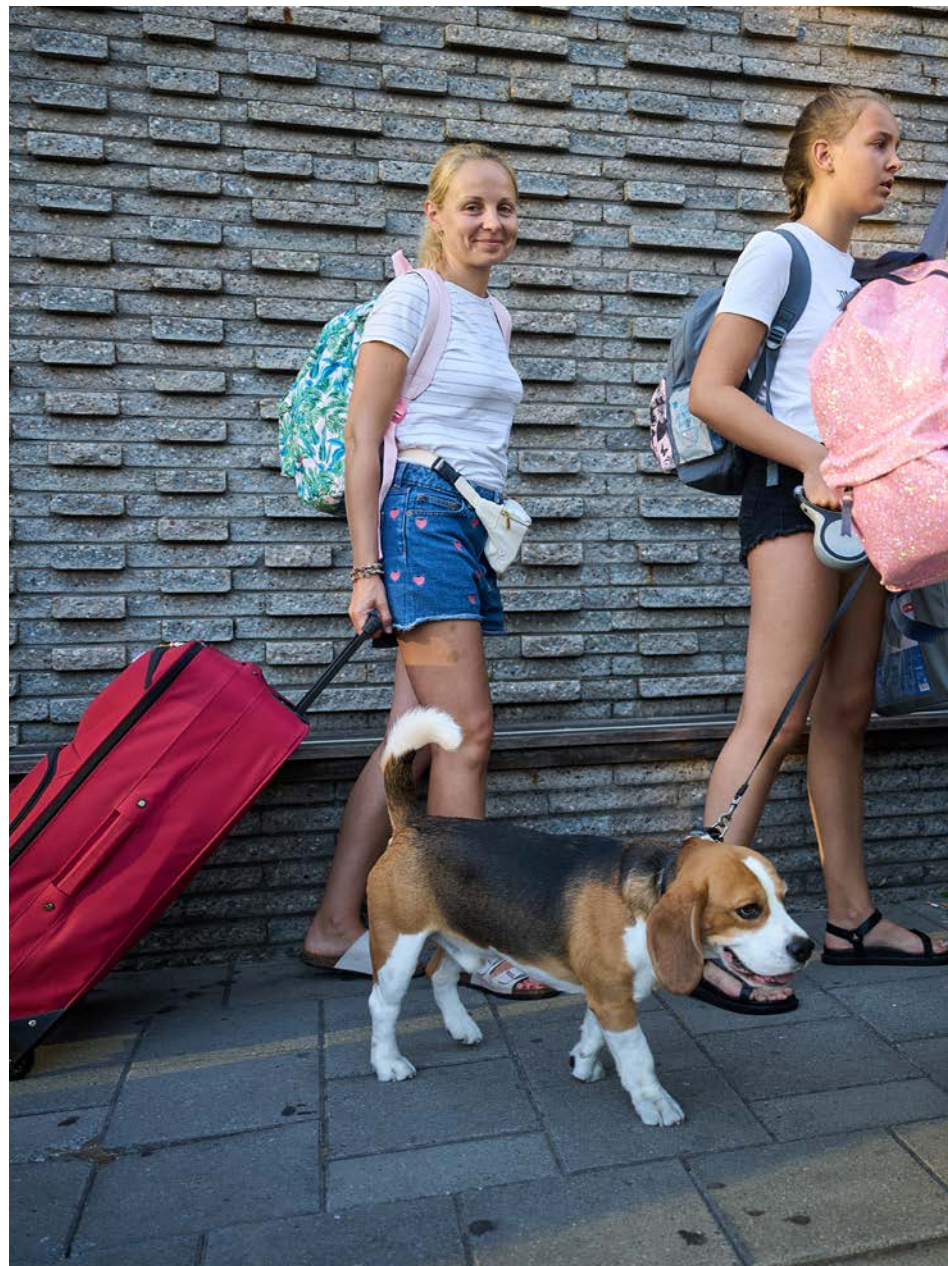
De DT&V heeft in 2022 in totaal 1.850 keer vertegenwoordigingen van herkomstlanden verzocht de nationaliteit van een (vermeende) onderdaan vast te stellen. In 860 gevallen is daadwerkelijk een nationaliteitsbevestiging ontvangen. In andere gevallen moest DT&V de aanvraag intrekken, in de meeste gevallen omdat er geen reactie kwam van het herkomstland. Daarnaast komt het voor dat het herkomstland aangeeft dat iemand geen onderdaan is.

Terugkeerondersteuning Oekraïne en derdelanders

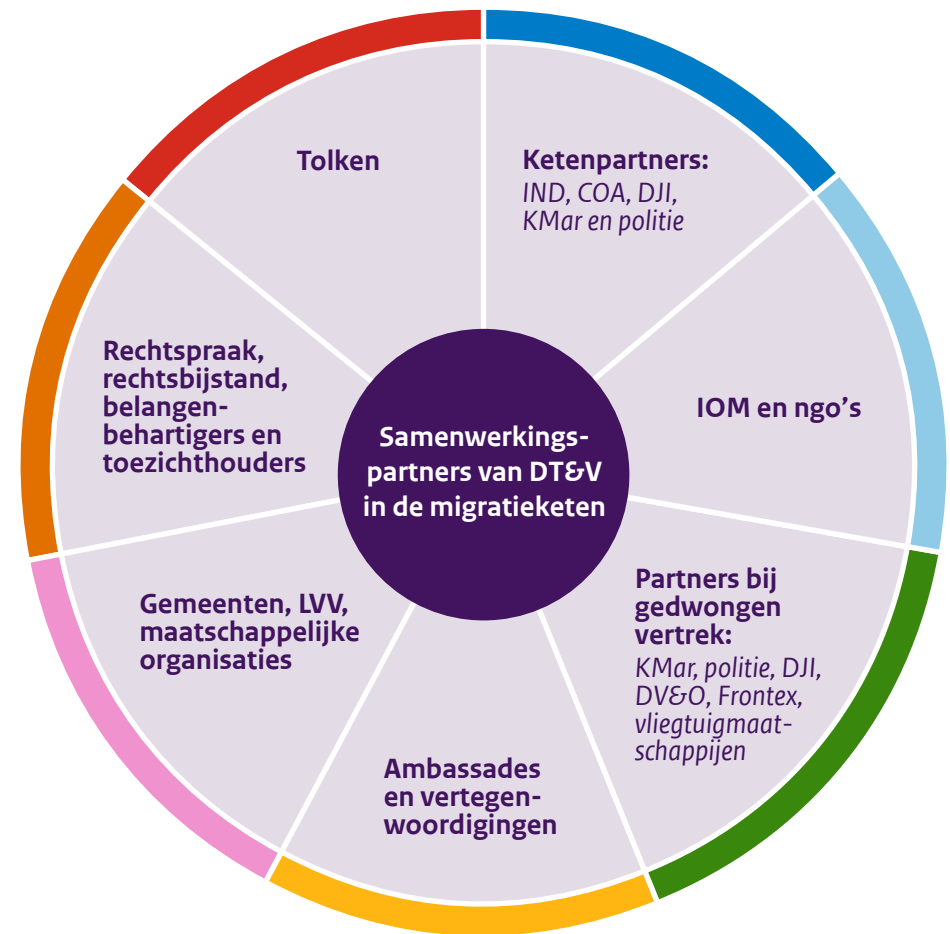
Ons werk bij de DT&V is normaal gesproken gericht op mensen die niet in Nederland mogen blijven, omdat ze bijvoorbeeld geen verblijfsvergunning hebben gekregen. Als het gaat om Oekraïners is dat een ander verhaal. Oekraïners krijgen in Nederland tijdelijke bescherming. Veel overheidsorganisaties, maatschappelijke instellingen en particulieren dragen daar met overtuiging aan bij. Tegelijkertijd zijn er ook Oekraïners die terug naar huis willen, bijvoorbeeld om zich te voegen bij hun partner of om een bijdrage te leveren aan de wederopbouw van relatief veilige gebieden. Als DT&V bieden we, omdat wij gespecialiseerd zijn in ondersteuning bij vertrek, deze mensen hulp als ze dat nodig hebben.

Tot april 2023 heeft de DT&V 400 Oekraïners geholpen terug te keren. Daarnaast heeft DT&V zich ingespannen voor de remigratie van personen die vanuit Oekraïne naar Nederland zijn gekomen om de oorlog te ontvluchten, maar niet over de Oekraïense nationaliteit beschikken (zgn. derdelanders). Onder voorwaarden heeft deze groep tijdelijke financiële ondersteuning kunnen aanvragen bij de DT&V om te remigreren. Vanaf medio november 2022 tot begin maart 2023 zijn met behulp van de DT&V rond de 450 derdelanders uit Oekraïne via Schiphol teruggekeerd naar hun herkomstland of een ander land buiten de Europese Unie waar duurzaam verblijf mogelijk was.

Uitdagingen en knelpunten

Zoals aangegeven maken verschillende omstandigheden het moeilijk om effectief uitvoering te geven aan het terugkeerbeleid. In dit hoofdstuk nemen we u mee in een selectie van onze uitdagingen. Hierbij geven we aan waar we mee te maken hebben, hoe we hier vanuit DT&V mee omgaan en wat we verwachten van de politiek om, samen met onze samenwerkingspartners, goed te kunnen blijven werken aan gecontroleerd vertrek.

1. Toenemende juridische complexiteit

Illegale vreemdelingen zet je toch gewoon uit? Dat horen we vaak in de publieke opinie, zeker als het gaat om zogenaamde veiligelanders. De realiteit is dat de uitvoering van terugkeer allesbehalve ‘gewoon’ is en de juridische complexiteit de laatste jaren sterk is toegenomen.

In de rechtspraak is steeds meer nadruk op de rechtsbescherming van de vreemdeling komen te liggen. Dat werkt direct door in de uitvoerbaarheid van het terugkeerbeleid. De juridische regels rondom terugkeer vinden vooral hun oorsprong in Europese richtlijnen en verordeningen. Bij de totstandkoming van deze wet- en regelgeving en in de daarop volgende rechtspraak wordt nog te weinig rekening gehouden met de uitvoerbaarheid. Dit heeft onder andere tot gevolg dat mensen, onder wie veiligelanders, kans zien zich aan het vertrekproces te onttrekken of het vertrekproces te frustreren, bijvoorbeeld door steeds nieuwe (kansarme) juridische procedures te starten. Dit ondermijnt het draagvlak voor het asiel- en migratiebeleid.

Hoe gaan we hiermee om?

Binnen de beperkingen die er zijn, zoeken we naar mogelijkheden om ons werk zo goed mogelijk te doen. Ook dragen we met onze kennis en expertise bij aan de totstandkoming van het zogenaamde Europese asiel- en migratiepakket, en de lopende heroriëntatie van het asielstelsel.

Wat verwachten wij van de politiek?

Voor de DT&V is het van belang dat Nederland in de Europese onderhandelingen over wetgevende voorstellen onder het asiel- en migratiepakket nadrukkelijk inzet op de uitvoerbaarheid van het terugkeerbeleid en niet akkoord gaat met voorstellen die daarmee op gespannen voet staan. Anders blijft de ambitie op terugkeer een politiek

wensbeeld, in plaats van een reële mogelijkheid. Verder zou voortvarende behandeling van wetsvoorstellen die de uitvoerbaarheid van het terugkeerbeleid borgen, behulpzaam zijn. Bijvoorbeeld het wetsvoorstel terugkeer- en vreemdelingenbewing, en na de consultatiefase ook het wetsvoorstel gedwongen (corona)test voor vreemdelingen die moeten terugkeren.

Uit de praktijk

Terugkeermaatregelen en wet- en regelgeving

In de praktijk zien we dat de huidige regelgeving belemmert dat we effectieve terugkeermaatregelen kunnen nemen bij vreemdelingen die het draagvlak voor het asiel- en migratiebeleid ondermijnen. De huidige wet- en regelgeving biedt bijvoorbeeld geen aanknopingspunten om vreemdelingen uit veilige landen die herhaaldelijk kansarme toelatingsaanvragen indienen, in bewaring te stellen. Ook heeft de Terugkeerrichtlijn, in tegenstelling tot de Opvangrichtlijn, geen zelfstandige wettelijke grondslag om asielzoekers in bewaring te stellen die een gevaar vormen voor de nationale veiligheid. Uit jurisprudentie van de Raad van State blijkt zelfs dat openbare ordeaspecten (zoals overlast geven) helemaal geen juridische betekenis hebben bij de afweging om een vreemdeling in bewaring te stellen. Personen voor wie de kans op asiel nihil is, gebruiken daarmee de rechtsbescherming die bedoeld is voor ‘echte asielzoekers’ als veilige haven om niet uitgezet te worden.

2. (Te) lang verblijf in Nederland

Onze medewerkers hebben in de praktijk te maken met mensen voor wie het migratiebeleid geen oplossing biedt. Het gaat om personen zonder recht op verblijf die -ondanks hun vertrekplicht- niet bereid zijn zelfstandig te vertrekken en die tegelijk niet of nauwelijks uitgezet kunnen worden omdat ze nieuwe toelatingsaanvragen starten of het herkomstland niet meewerkt.

Personen die Nederland moeten verlaten maar dat niet willen, doen er soms alles aan om hun verblijf te rekken, zoals het indienen van kansloze nieuwe toelatingsprocedures. Hierbij krijgt men vaak hulp van gemachtigden en/of maatschappelijke organisaties. Hoewel het begrijpelijk is dat mensen maximaal gebruik maken van de rechtsbescherming die ingebouwd zit in het asielsysteem, draagt de eigen opstelling bij aan langdurig perspectiefloos verblijf in Nederland, worteling van minderjarige kinderen en het ontstaan van uitzichtloze situaties. Als gezinsleden achtereenvolgens een herhaalde asielaanvraag doen of uitstel van vertrek aanvragen, kan dat de verblijfsduur voor het hele gezin flink doen oplopen vanwege de tijd die nodig is om op deze aanvragen te beslissen. Al die tijd is uitzetting niet mogelijk. Soms is er ook sprake van medische en/of psychosociale problematiek.

Hoe gaan we hiermee om?

Voor een deel van deze situaties kan uiteindelijk door ketenbreed overleg een oplossing worden gevonden. Hierbij worden gezamenlijk regelmatig de randen van de bestaande verblijfsgronden opgezocht. Het effect hiervan is dat de voorwaarden van deze gronden als het ware opgerekt worden. Dit brengt het risico van precedentwerking met zich mee, maar vooral valt een bepaalde willekeur niet uit te sluiten. Dit neemt niet weg dat voor sommige zaken geen duurzame oplossing voorhanden is, ook niet met welwillendheid vanuit de uitvoeringsdiensten en het opzoeken van de randen. Deze zaken concentreren zich veelal op gezinslocaties en de vrijheidsbeperkende locatie.

Wat verwachten wij van de politiek?

Meer aandacht voor de uitvoerbaarheid van het terugkeerbeleid (zie dilemma 1) helpt naar verwachting deze problematiek te verminderen. Aanvullend kan het – met oog voor het belang van laagdrempelige toegang tot het rechtssysteem – helpen om een (financiële) prikkel in te bouwen om kansloze opvolgende procedures te ontmoedigen. Tegelijkertijd zal altijd sprake zijn van een categorie zaken waar (mede) door de eigen opstelling van de vreemdeling sprake is van een uitzichtloze situatie. De paradox is dat nieuw beleid om uitzichtloze situaties verblijfsrechtelijk op te lossen, juist kan zorgen voor het ontstaan van meer van dat soort situaties.

Uit de praktijk

Terugkeerperspectief

Een DT&V-medewerker aan het woord: 'Mensen zijn hier gekomen met veel verwachtingen. Soms blijven ze in Nederland, gesteund door hun opgebouwde netwerk, ondanks dat ze geen verblijfsrecht hebben en de plicht om te vertrekken. Ik begrijp de initiatieven uit de omgeving om hen te helpen en bijvoorbeeld te laten studeren en in de maatschappij mee te laten doen, maar het werkt gelijktijdig averechts op de vertrekberedheid. Ik hoop dat er in de toekomst minder taboe rust op het bespreekbaar maken van terugkeer als reëel toekomstperspectief. Het verhaal is namelijk ook dat deze mensen in Nederland door vaak herhaalde, kansarme asielaanvragen jarenlang niet kunnen bouwen aan hun toekomst. Mensen die uiteindelijk wel terugkeren met hulp geven geregeld aan dat ze voelen dat ze vele jaren hebben weggegooid en ze familie te lang hebben gemist.'

Te lang verblijf en geworteld raken

Een DT&V-medewerker aan het woord: 'Gezinnen met minderjarige kinderen hebben een vertrekplicht. Wanneer zij zelfstandig willen terugkeren, zal het land van herkomst de benodigde reisdocumenten vrijwel altijd afgeven. In de praktijk zetten gezinnen zich niet altijd actief in om terugkeer te realiseren. Gedwongen terugkeer is dan een optie, maar niet alle landen werken hieraan mee. De ongewenste consequentie hiervan is dat deze gezinnen, en hun kinderen, jarenlang op gezinslocaties verblijven, al dan niet afgewisseld met verhuizingen naar 'gewone' asielzoekerscentra wanneer de ouders een nieuwe asielaanvraag indienen of doorprocederen en er weer recht op opvang ontstaat. Zo kunnen zij op de gezinslocatie verblijven tot het jongste kind van het gezin achttien jaar wordt.'

Cijfers

Gevolgen van (herhaald) procederen voor terugkeer

Eind 2022 zitten er ruim 6.000 vreemdelingen in de caseload van de DT&V die minimaal 1 beslissing op een procedure hebben gekregen. Ruim 70% van deze groep heeft 2 of meerdere beslissingen gekregen of heeft 1 beslissing maar zit wederom in een procedure. Ongeveer 700 personen hebben 4 of meer beslissingen gekregen. Zolang een persoon in procedure blijft zitten kan er geen gedwongen vertrek gerealiseerd worden.

Uitgeprocedeerde gezinnen

We hebben in Nederland vijf COA-gezinslocaties die speciaal zijn ingericht voor opvang voor uitgeprocedeerde gezinnen met minderjarige kinderen. Dit is geregeld nadat in 2011 het Gerechtshof Den Haag oordeelde dat het onderdak van gezinnen met minderjarige kinderen niet beëindigd mag worden zolang het vertrek uit Nederland nog niet heeft plaatsgevonden en daardoor een humanitaire noodsituatie zou ontstaan. In Nederland bevinden zich op dit moment gezinslocaties in Katwijk, Amersfoort, Emmen, Burgum en Gilze). De betrokken gemeenten hebben de plicht de kinderen die op deze locaties wonen onderwijs te bieden en zo nodig jeugdhulp.

3. Druk op de migratieketen

De omstandigheid dat de migratieketen eigenlijk al sinds 2015 uiteenlopende uitdagingen en crisissen ervaart, heeft in toenemende mate impact op de uitvoering van het terugkeerbeleid.

Denk daarbij aan de recente opvangcrisis, de oorlog in Oekraïne, de toestroom uit Afghanistan en het capaciteitstekort bij partners waardoor de doorstroom knelt. De druk op de migratieketen brengt met zich mee dat er geregeld gekozen moet worden tussen twee kwaden. Zo zijn ketenpartners, waaronder IND, Politie en COA, vanwege personele uitdagingen de afgelopen jaren beperkter in staat prioriteit te geven aan werkzaamheden die van belang zijn voor terugkeer (bijvoorbeeld inbewaringstellingen). Ook worden vreemdelingen op locaties geplaatst waar DT&V zijn werk niet of nauwelijks kan uitvoeren.

Hoe gaan we hiermee om?

Het werk van de DT&V laat zich kenmerken door een veelheid aan afhankelijkheidsrelaties. Elk gerealiseerd vertrek is dan ook het product van intensieve samenwerking met meerdere partijen in wisselende samenstellingen: IND, Politie, KMar, DJI, COA, maatschappelijke organisaties, luchtvaartmaatschappijen, Frontex en autoriteiten van herkomstlanden. We blijven met onze partners werken aan het stroomlijnen van onze processen. Daarnaast staan we ketenpartners waar mogelijk in capaciteit bij en zetten we actief in op maatschappelijke opgaven die van waarde zijn voor de keten in brede zin, zoals de uitvoering van het remigratiebeleid voor derdelanders uit Oekraïne.

Wat verwachten wij van de politiek?

Nog meer het integraal bezien en aansturen van de migratieketen en daarbij voldoende oog houden voor het terugkeerbelang.

Uit de praktijk

Politieke urgentie beleidsvorming- en wetgeving

De praktijk is dat beleidsvormings- en wetgevingscapaciteit naar de dossiers gaat met de hoogste politieke urgentie. Dit zorgt voor vertraging op trajecten die voor het terugkeerdossier van belang zijn. Illustratief hiervoor is dat de zogenaamde ‘Wet testdwang’, waar de DT&V al sinds begin 2021 indringend om vraagt, pas in 2023 in consultatie is gegaan. In totaal zijn in die periode 1960 vluchten geannuleerd vanwege testweigeringen. Een ander voorbeeld is dat er tot op heden geen opvolging heeft plaatsgevonden van de maatregel in het Coalitieakkoord die ervanuit gaat dat intensieve ketensamenwerking zorgt voor meer aantoonbaar vertrek, het zogenaamde terugkeerspoor.

Veilige gespreksruimtes

Het is begrijpelijk dat er in crisissituaties snel besluiten worden genomen om erger te voorkomen. We zien alleen dat deze besluiten geregeld het terugkeerproces bemoeilijken. Denk daarbij aan het noodgedwongen plaatsen van vertrekplichtige vreemdelingen op (crisis)noodopvanglocaties. Op deze locaties zijn meestal geen veilige plekken voor DT&V om op een verantwoorde en veilige wijze gesprekken te voeren met vreemdelingen. In 2022 ging het om ongeveer 340 personen uit de caseload van de DT&V. Het gevolg was dat meerdere terugkeergesprekken niet tijdig konden plaatsvinden voor bijvoorbeeld een overdracht naar een Dublinland. We proberen met de ketenpartners te komen tot werkbare oplossingen. Daarbij wordt gedacht aan verplaatsing van personen in kwestie naar locaties met de juiste faciliteiten, het plaatsen van portocabins of het gebruik van mobiele gespreksruimten.

4. Naleving terugkeerafspraken in Europa

Het Dublinsysteem staat in toenemende mate onder druk en betere naleving door de samenwerkende landen is nodig. In de Dublinverordening staat beschreven hoe kan worden bepaald welk land verantwoordelijk is voor de behandeling van een verzoek om internationale bescherming (asiel). Meestal is dat het land waar de vreemdeling het Schengengebied als eerste is binnengekomen. In 2022 zijn 860 personen aantoonbaar overgedragen aan in totaal 23 EU-lidstaten op grond van een Dublinclaim. Daarentegen is het in 2022 in 880 zaken niet gelukt een overdracht te realiseren voor de uiterste datum, met opname in de Nederlandse asielprocedure en bijkomende extra belasting voor de IND en het COA tot gevolg. Hiervoor zien we verschillende oorzaken, zoals aanvullende voorwaarden die landen stellen of algehele opschorting van overdrachten naar sommige landen. Ook zien we dat personen zich onttrekken aan het toezicht om zo een tijdige overdracht te voorkomen.

Hoe gaan we hiermee om?

De DT&V werkt met prioriteit aan de overdracht van Dublinclaimanten. Belemmeringen die voortkomen uit Europese politiek of een gerechtelijke herkomst hebben, bevinden zich veelal buiten de invloedssfeer van de DT&V. De problematiek wordt vanzelfsprekend onder de aandacht gebracht bij het directoraat-generaal Migratie. Waar mogelijk draagt de DT&V bij aan bilaterale of Europese interventies die moeten bijdragen aan verbetering van de situatie.

Wat verwachten wij van de politiek?

Het belangrijkste is om binnen Europa, in lijn met de lopende initiatieven in het kader van het Europese- asiel- en migratiepakket, te komen tot een aangepast Dublinsysteem dat door alle landen goed nageleefd wordt en waarin meer aandacht is voor de uitvoerbaarheid. In afwachting daarvan verdienen de huidige afspraken vanzelfsprekend een betere naleving.

Uit de praktijk

Beperkingen vanuit sommige landen

Sommige landen verbinden aanvullende voorwaarden aan de overdracht van Dublinclaimanten, zoals een maximumaantal overdrachten per dag, of schorten eenzijdig de mogelijkheid op om personen over te dragen. Dit laatste is sinds 5 december 2022 het geval voor Italië, voor Nederland verreweg het belangrijkste Dublinland.

Beperkingen vanuit rechtspraak

Jurisprudentie zorgt ervoor dat Nederland alleen (specifieke groepen) asielzoekers mag overdragen aan diverse landen wanneer sprake is van (individuele) garanties met betrekking tot bijvoorbeeld de opvangsituatie na de overdracht. Dit geldt onder andere voor Griekenland, Malta, Italië en Kroatië. Ontvangende landen hebben er in de regel geen belang bij om dergelijke garanties af te geven aangezien dat bij hen zorgt voor extra druk op de (opvang) voorzieningen.

Uiterste overdrachtsdatum

Het perspectief om na het verlopen van de uiterste overdrachtsdatum opgenomen te worden in de Nederlandse asielprocedure kan voor Dublinclaimanten aanleiding zijn om zich te onttrekken aan het toezicht, zodat ze alsnog kunnen instromen in de Nederlandse asielprocedure. Soms worden ze hierbij geholpen door hun sociaal-maatschappelijke omgeving.

5. Wederkerigheid in relaties met herkomstlanden

De DT&V is voor terugkeer in hoge mate afhankelijk van de samenwerking met het herkomstland van de persoon in kwestie. Om met herkomstlanden te komen tot effectieve samenwerking bij terugkeer, is wederkerigheid van groot belang.

In het relatiebeheer van de DT&V met andere landen komt de behoefte aan wederkerigheid (creëren van een win-winsituatie) nadrukkelijk terug. We zijn erbij gebaat als wederkerigheid wordt toegepast in de relatie met herkomstlanden. Zo hebben herkomstlanden vaak behoefte aan mogelijkheden tot reguliere migratie of vormen van samenwerking op andere gebieden.

Hoe gaat DT&V hiermee om?

We investeren in goede internationale relaties. We onderhouden daarvoor actief contacten met buitenlandse diplomatieke vertegenwoordigingen, buitenlandse autoriteiten en organisaties, met oog voor de belangen van alle partijen. Daarnaast trekken we waar mogelijk samen op met andere Nederlandse overheidsdiensten. We hebben ook jaarlijks financiële middelen beschikbaar voor projecten die van waarde zijn voor autoriteiten in het herkomstland.

Wat verwachten wij van de politiek?

Wij omarmen de wederkerige migratiepartnerschappen waar het kabinet mee werkt. Dat dit loont, zien we onder andere aan de verhoogde terugkeer die sinds kort gerealiseerd wordt naar Marokko. Aanvullend zou het goed zijn wanneer elke bewindspersoon bij dienstreizen naar relevante herkomstlanden aandacht heeft voor het terugkeerdossier.

Uit de praktijk

Oog voor elkaars belangen

Een DT&V-medewerker vertelt: ‘Voor de terugkeer van een vreemdeling naar het land van herkomst, hebben we de medewerking nodig van de vreemdeling én van het land waar hij of zij vandaan komt. Zo moeten de betrokken landen de nationaliteit van de vreemdeling vaststellen en is er een geldig reisdocument nodig. Dat gaat vaak goed, maar het wordt lastig als we niet helemaal zeker zijn wie de vreemdeling is of als in het land van herkomst omstandigheden spelen waardoor terugkeer als ongewenst wordt ervaren. In overleg met de autoriteiten van het land van herkomst onderzoeken we de mogelijkheden om dan toch tot een succesvolle terugkeer met goede terugkeerafspraken te komen. Wat daarbij complex is, is dat er veel verschillende belangen spelen. Daarom is het zo belangrijk te blijven investeren in goede internationale relaties met bijvoorbeeld buitenlandse diplomatieke vertegenwoordigingen, autoriteiten en organisaties. We proberen altijd de samenwerking nóg verder te verbeteren, al is het niet altijd makkelijk om eventuele verschillen te overbruggen. Maar oog voor elkaars belangen is cruciaal.’

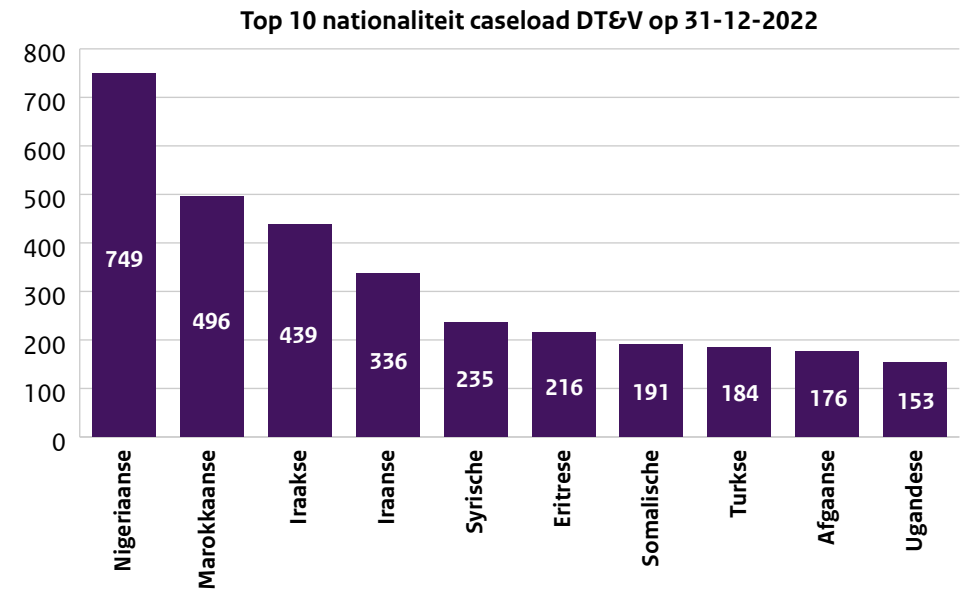
Bekijk de video van Jan Willem die vertelt over internationale samenwerking:

“We hebben te maken met veel verschillende aspecten en belangen, wat ons werk complex maakt. In overleg met de autoriteiten van het land van herkomst onderzoek ik de mogelijkheden om toch tot een succesvolle terugkeer met goede terugkeerafspraken te komen.”

Top 10 nationaliteiten

Vrijwel de helft van de personen in de caseload (exclusief Dublinclaimanten) heeft de nationaliteit van een van de volgende tien landen:

Meer weten over ons werk?

- Op onze website www.dienstterugkeerenvertrek.nl werken wij maandelijks de [terugkeercijfers](#) bij.
- De **'Staat van Migratie'**, een coproductie van de ministeries van Justitie en Veiligheid, Sociale Zaken en Werkgelegenheid en Buitenlandse Zaken - zet de relevante feiten en cijfers over migratie op een integrale, feitelijke en samenhangende wijze op een rij.
- Via overheid.nl zijn diverse [datasets van de migratieketen](#) te benaderen en voor de **kerncijfers asiel en migratiecijfers**
- Via het [jaarverslag van JenV \(link volgt\)](#) leggen we verantwoording af over het gevoerde financieel beheer aan de Eerste en Tweede Kamer van de Staten-Generaal.
- Iedere fase in het vertrekproces kent zijn eigen dynamiek en vraagt om bepaalde gesprekstechnieken en interventies. Hierbij hanteren we de methodiek **'Werken in Gedwongen Kader'**. Die is gericht op het motiveren van de vreemdeling om mee te werken aan vertrek.
- In de [VreemdelingenVisie](#), het online magazine van IND, COA en DT&V, vindt u interviews en achtergrondverhalen over alles wat er komt kijken bij terugkeer en vertrek. Of bekijk op onze website [video's](#) van medewerkers met verhalen uit de praktijk.

Daarnaast kunt u ons volgen via [Twitter](#), [Instagram](#) en [LinkedIn](#).

Colofon

DT&V werkt aan de rechtmatige en respectvolle terugkeer van mensen die niet in Nederland mogen blijven. Zelfstandig als het kan, gedwongen als het moet.

Dienst Terugkeer en Vertrek
Postbus 164
2501 CD Den Haag
info@dtv.minvenj.nl